KOMISSION SUOSITUS

annettu 20 päivänä helmikuuta 2003,

väestön suojelemisesta ja sille suunnattavasta tiedotuksesta, kun on kyse tiettyjen luonnosta peräisin olevien elintarvikkeiden Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden seurauksena edelleen sisältämän radioaktiivisen cesiumin aiheuttamasta altistuksesta

(tiedoksiannettu numerolla K(2003) 510)

(2003/120/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 38 artiklan 1 kohdan ja 124 artiklan toisen luetelmakohdan,

ottaa huomioon tieteellis-teknisen komitean perustamissopimuksen 31 artiklan mukaisesti nimeämän asiantuntijaryhmän lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Tšernobylin ydinvoimalassa 26 päivänä huhtikuuta 1986 tapahtuneen onnettomuuden seurauksena ilmakehään pääsi huomattavia määriä radioaktiivisia aineita.

(2) Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuudesta peräisin olevan radioaktiivisen cesiumin laskeumat ovat vaikuttaneet lukuisiin kolmansiin maihin.

(3) Laskeumat ovat huomattavassa määrin vaikuttaneet tiettyihin useiden jäsenvaltioiden ja Euroopan unioniin pyrkivien ehdokasmaiden alueisiin.

(4) Kolmansista maista peräisin olevien maataloustuotteiden tuontiedellytyksistä Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen 22 päivänä maaliskuuta 1990 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 737/90 [1], sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 616/2000 [2], vahvistetaan kolmansista maista peräisin olevien ja ihmisravinnoksi tarkoitettujen maataloustuotteiden tuontia varten radioaktiivisen cesiumin enimmäistasot, joiden noudattamista jäsenvaltioiden on valvottava.

(5) Kolmansista maista peräisin olevien maataloustuotteiden tuontiedellytyksistä Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen 30 päivänä toukokuuta 1986 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1707/86 [3] hyväksymisen yhteydessä jäsenvaltiot sitoutuivat 12 päivänä toukokuuta 1986 antamassaan lausumassa soveltamaan samoja enimmäistasoja yhteisön sisäiseen kauppaan.

(6) Yksityiskohtaisista säännöistä kolmansista maista peräisin olevien maataloustuotteiden tuontiedellytyksistä Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 737/90 soveltamiseksi 27 päivänä heinäkuuta 1999 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1661/1999 [4] sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1608/2002 [5] otetaan muun muassa käyttöön erityisedellytykset, joilla tiukennetaan joistakin kolmansista maista tuotavien viljelemättömien sienien valvontaa.

(7) Jäsenvaltiot ovat soveltaneet ja soveltavat yhä edelleen tarvittaessa samantyyppisiä tarkastuksia ja edellytyksiä oman maatalousteollisuutensa elintarviketoimitusketjuja pitkin saatavien elintarvikkeiden saattamiseen markkinoille; tämä koskee erityisesti lampaiden ja porojen lihaa.

(8) Jäsenvaltioiden alueilla paikan päällä toteutettavat toimenpiteet ovat peräisin perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta 13 päivänä toukokuuta 1996 annetusta neuvoston direktiivistä 96/29/Euratom [6] ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 35 ja 36 artiklassa esitetyistä voimassa olevista oikeudellisista velvoitteista.

(9) Täysin ja osittain luonnontilaiset ekosysteemit, kuten metsät ja metsäalueet, ovat yleensä luonnonvaraisen riistan, marjojen ja sienien luonnollista elinympäristöä, ja radioaktiivinen cesium säilyy yleensä tällaisessa ekosysteemissä siirtyen maaperän päällimmäisistä kerroksista (karike), bakteereihin, mikrofaunaan, mikroflooraan ja kasvillisuuteen ja takaisin. Lisäksi tällaisten ekosysteemien maaperä, joka koostuu enimmäkseen orgaanisesta aineesta, lisää tavallisesti radioaktiivisen cesiumin biologista saatavuutta.

(10) Ihmisen ravinnoksi käyttämät metsän kasvit ovat syötäviä marjalajeja ja erityisesti metsämarjoja, kuten mustikoita, suomuuraimia, karpaloita, vadelmia, karhunvatukoita ja metsämansikoita. Metsämarjoissa ilmenevän radioaktiivisen cesiumin pitoisuuksien kehityssuuntaukset osoittavat, että cesiumpitoisuus on laskenut hitaasti tai pysynyt vakaana Tšernobylin onnettomuuden jälkeen erityisesti monivuotisissa lajeissa.

[1] EYVL L 82, 29.3.1990, s. 1.
[2] EYVL L 75, 24.3.2000, s. 1.
[3] EYVL L 146, 31.5.1986, s. 88.
[4] EYVL L 197, 29.7.1999, s. 17.
[5] EYVL L 243, 11.9.2002, s. 7.
[6] EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1.

(11) Monissa syötävissä metsäsienilajeissa (kantarelleissa, herkkutateissa, orakkaissa ja muissa tunnetuissa syötävissä sienissä) on edelleen yli 600 Bq/kg ylittäviä radioaktiivisen cesiumin pitoisuuksia, mihin on syynä metsämaaperän vaikutus radioaktiivisen cesiumin saatavuuteen. Mykoritsasienet, jotka elävät symbioosissa puiden kanssa ja joilla on syvälle ulottuva rihmasto (esimerkiksi *Boletus edulis*) kärsivät laskeumista paljon myöhemmin, ja niiden radioaktiivisen cesiumin pitoisuudet ovat nykyään hyvin suuret.

(12) Radioaktiivisen cesiumin aiheuttama kontaminaatio koskee myös eläinlajeja, kuten luonnonvaraista riistaa ja lihaa syöviä järvikaloja, alueilla, joissa laskeumat ovat suurimmat. Erityisesti runsaasti cesiumia sisältävien lajien (jäkälän, sammaleiden ja erityisesti tiettyjen sienilajien) kuuluminen eläimen ruokavalioon lisää selkeästi näitä lajeja syövän luonnonvaraisen riistan cesiumpitoisuuksia.

(13) Oletuksena on, että useat metsissä ja muissa täysin tai osittain luonnontilaisissa ekosysteemeissä elävistä ja kasvavista lajeista peräisin olevat tuotteet sisältävät edelleen Tšernobylin onnettomuudesta aiheutuvaa radioaktiivista cesiumia, koska kyseisen radionuklidin fysikaalinen puoliintumisaika on noin 30 vuotta, eikä näiden tuotteiden sisältämän radioaktiivisen cesiumin pitoisuuksissa tule näin ollen lähivuosikymmeninä olemaan huomattavia muutoksia.

(14) Joidenkin jäsenvaltioiden komissiolle viime vuosina toimittamista tiedoista on käynyt ilmi, että radioaktiivista cesiumia on löydetty suurina pitoisuuksina luonnonvaraisesta riistasta, marjoista, sienistä ja lihaa syövistä järvikaloista.

(15) Yli 600 Bq/kg radioaktiivista cesiumia sisältävän luonnonvaraisen riistan lihan esiintyvyys on hitaasti laskemassa villisikaa lukuun ottamatta, mutta huomattava määrä lukuisten jäsenvaltioiden ja ehdokasmaiden tietyiltä alueilta peräisin olevan luonnonvaraisen riistan lihasta ylittää edelleen edellä mainitut tasot.

(16) Tietyillä alueilla Saksan liittotasavallassa villisian liha saattaa metsäkauriiseen tai saksanhirveen verrattuna sisältää kymmenkertaisen tai sitäkin suuremman määrän radioaktiivista cesiumia. Yli 600 Bq/kg radioaktiivista cesiumia sisältävien villisikojen määrä on noussut jatkuvasti vuodesta 1996 lähtien, ja niiden osuus oli noin 51 prosenttia vuonna 1999 huippuarvojen ylittäessä 10 000 Bq/kg.

(17) Voidaan olettaa, että lukuisissa muissakin jäsenvaltioissa ja ehdokasmaissa, joissa radioaktiivisen cesiumin laskeumat ovat samantyyppiset, on alueita, joilla luonnonvaraisen riistan ja erityisesti villisian lihan cesiumpitoisuudet ovat verrattavissa Saksan liittotasavallassa esiintyviin pitoisuuksiin.

(18) Tuoreiden tietojen mukaan lihaa syövien järvikalojen sisältämät radioaktiivisen cesiumin pitoisuudet ovat edelleen korkeat pahimmilla laskeuma-alueilla: hauen huippuarvot ylittävät 10 000 Bq/kg ja ahvenen 5 000 Bq/kg.

(19) Syötävät luonnonvaraiset tuotteet voidaan saattaa markkinoille muitakin kanavia kuin maatalousteollisuuden toimitusketjuja pitkin, jolloin kansalliset lakisääteiset valvonta- ja tarkastustoimet saatetaan kiertää.

(20) Jäsenvaltiot ovat Tšernobylin onnettomuuden jälkeen tiedottaneet väestölleen tiettyjen elintarvikeluokkien syömisestä aiheutuvista terveysriskeistä, mutta yleinen tietoisuus siitä, että luonnosta kerätyt ja saadut elintarvikkeet sisältävät edelleen cesiumia, pyrkii kuitenkin vähitellen heikkenemään.

(21) Vaikkakin luonnonvaraisten tuotteiden radioaktiivisen saastumisen vaikutukset väestön yleiseen terveydentilaan ovat hyvin vähäiset, ei voida väheksyä niiden terveysriskiä, jotka nauttivat suuria määriä tällaisia tuotteita saastuneilta alueilta, minkä vuoksi on välttämätöntä lisätä väestön tietoisuutta vaaroista.

(22) Elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä 28 päivänä tammikuuta 2002 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 178/2002 ([1]) on perustettu nopea tiedonvaihtojärjestelmä. On välttämätöntä käyttää tätä järjestelmää jäsenvaltioiden väliseen tietojen vaihtoon todetuista sallitut enimmäistasot ylittävistä tapauksista,

SUOSITTELEE SEURAAVAA:

1. Jäsenvaltioiden olisi kuluttajien terveyden suojelemiseksi toteutettava asianmukaisia toimia varmistaakseen, että asetuksen (ETY) N:o 737/90 3 artiklassa annettuja cesium-134:n ja cesium-137:n enimmäistasoja noudatetaan yhteisössä, kun saatetaan markkinoille luonnonvaraista riistaa, metsämarjoja ja -sieniä sekä järvissä eläviä lihansyöjäkaloja.

2. Jäsenvaltioiden olisi tiedotettava terveysriskeistä väestölleen alueilla, joilla tällaiset tuotteet saattavat ylittää sallitut enimmäistasot.

([1]) EYVL L 31, 1.2.2002, s. 1.

3. Jäsenvaltioiden olisi asetuksessa (EY) N:o 2002/178 säädetyn nopean hälytysjärjestelmän avulla ilmoitettava komissiolle ja toisilleen todetuista tapauksista, joissa yhteisön markkinoille on saatettu enimmäistason ylittäviä tuotteita.
4. Jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille tämän suosituksen johdosta toteuttamistaan toimista.

Tehty Brysselissä 20 päivänä helmikuuta 2003.

Komission puolesta
Margot WALLSTRÖM
Komission jäsen